

ABOVSKÝ hlásnik

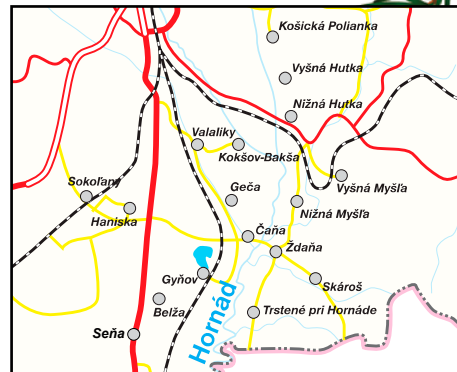
11. ročník, číslo 4, december 2016
www.regionhornad.sk

Veľa úspechov – PF 2017

Štvrtročník pre obyvateľov, priaznivcov a návštevníkov mikroregiónu Hornád
Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- Najnovšie objavy z Varheďa
- Vianoce s pokojom vo vzťahoch
- Projekt „eurolabky“ v Čani
- Svätoháje – dedičstvo s presahom dneška
- Deti z regiónu hokej milujú

Výnimočný betlehem

Svätá rodina medzi nami

Ježiš, Mária a Jozef. Svätá rodina, symbol sprevádzajúci kresťanské rodiny nielen počas Vianoc, ale celý život. Vzor odzrkadľujúci vieru a odovzdanosť, lásku, úctu a porozumenie. V podobe jasličiek má čestné miesto v našich domácnostiach, chrámoch a na námestiach obcí.

Výnimočný slamený betlehem majú vo Vyšnej Hutke. Postavy troch kráľov, Márie a Jozefa v životnej veľkosti vytvorili šikovní pracovníci VPP. **Andrea Nosáľová** postavám vytvo-

řila tvár, vlasy a bradu. Jeden miestny poslanec doniesol drevo. Ďalší, šikovný stolár, celú maštal'ku zmajstroval dohromady. „Na okolí nemá nikto takýto betlehem,“ hrdó vraví starost-

ka Agáta Nosáľová. Atmosféru dokonale dotvára kamenná stena kostola, pri ktorej je postavený, a krava s barančekom, zhotovené tiež zo slamy.

(mf, foto ocú V. Hutka)

Svätý Mikuláš so svojim sprievodom prišiel k nám do mikroregiónu cez Košickú Polianku. Táto najsevernejšia obec nášho združenia obcí Hornád bola prvou, kam tohto roku zavítal. Košickopolianske deti potešili Mikuláša už 27. novembra mnohými básničkami, pesničkami a dobrými činmi. On ich za to obdaril darčekmi s ovocím a sladkosťami. Než sa vydal do Košíc a ďalších našich obcí mikroregiónu, už tradične zašal v Košickej Polianke veľký vianočný stromček pred kultúrnym domom.

text a foto kdz

Recitovali, spievali, ani čerta sa nebáli...

Aj vy uvažujete, že sa pustíte do stavby domu, prípadne plánujete ohlásiť drobnú stavbu? Zimné mesiace sú vhodné na vybavovanie formalít. Kým príde jar, môžete mať v rukách stavebné povolenie. O niektorých dôležitých veciach, na ktoré by ste sa mali v tejto súvislosti pripraviť, čítajte v rozhovore na strane 4.

Pomáhame profesionálne

Vážený čitateľ, poslaním Abovského hlásnika je pravidelne tá informovať o dianí v našom mikroregióne. O aktivitách a podujatiach, ktoré prebehli i o tých, ktoré sa pripravujú.

Neoddeliteľným poslaním časopisu je oboznamovanie s aktuálnymi témami. V poslednom čase sledujeme v našich obciach značný „boom“ vo výstavbe rodinných domov, rekonštrukcii existujúcich nehnuteľností, opravách či prístavbách, ktoré zlepšujú naše pohodlie pri bývaní. To všetko umožňujú zlepšené ekonomické podmienky občanov, ako i výhodná úverová politika finančných inštitúcií.

Už dlhší čas vydávajú stavebné povolenia obce. V našom regióne bol kvôli vysokej profesionalite zriadený Spoločný úrad v Čani, čím sa lepšie približujeme k občanom - stavebníkom. Od nich si to vyžaduje súlad so stavebným zákonom 50/1976 Zb. a následnými vyhláškami č. 453/2000 a 532/2002.

Chcem ťa, vážený čitateľ, v mene všetkých kolegov uistiť, že pracovníci spoločného stavebného úradu sú pripravení poradiť a usmerniť pri zaobstarávaní stavebného povolenia. Verím, že v spolupráci s vami dokážeme zabezpečiť, aby bol stavebný ruch naozaj na prospech zvyšovania kultúry bývania a skrášľovania obcí.

Michal Rečka, starosta Čane

Nový výskum akropoly v Nižnej Myšli

Odhaľujú nepoznané

V predchádzajúcom čísle sme sľúbili priniesť aktualitu z prebiehajúceho archeologického výskumu na akropole. Oslovili sme vedúceho výskumu, PhDr. Dáriusa GAŠAJA.

Odkrývali doteraz nepreskúmané miesta v západnej časti

„S pracovníkmi Východoslovenského múzea (VSM) sme túto sezónu opätovne skúmali vnútorný areál osady na južnom výbežku vyvýšeniny Várhegy, vybudovanej na začiatku 16. stor. pred Kr. Otvorili sme nové sondy v jej západnej časti. Na ploche 40 m² sme odkryli ohniská dvoch domov, ktoré boli súčasťou pôvodnej zástavby osady. Podľa kolových jám, zahĺbených vo zvetranej spraši, vieme určiť, že domy mali kolovú konštrukciu a steny vyplatené prútím a vymazané hlinou.

Pozoruhodným nálezom je torzo zdobenej miniatúrnej hlinenej napodobeniny kamenného sekeromlatu (obrázok). Umelecké dielo patrí do kategórie symbolických kultových či obetných predmetov, ako bývali na-

Zaujímavý nález, ktorý je menší ako zápalková škatuľka

pr. hlinené sošky dobytky s odlámanými rohmi používané pravdepodobne ako náhrada skutočnej zvieracej obety. Miniatúrny sekeromlat mohol byť príveskom – amuletom s podobným symbolickým významom.

Preskúmali sme aj dve zahĺbené smetiskové jamy, súčasť už nového osídlenia zo strednej doby bronzovej. Obsahovali prepálenú mazanicu zo zhorených domov, úlomky keramiky a zvieracích kostí, najmä z dobytky. Do jám sa dostali aj nepotrebné a poškodené predmety, ako hlinené nádoby, hlinené závažia z tkáčskych stavov, parohové mlaty.“

Doterajšie nálezy budeme môcť vidieť v pripravovanej novej archeologickej expozícii VSM v Košiciach.

foto Mgr. Ján Rákoš

Fazuľovica z Nižnej Myšle chutila

Usmiate mládež v ľanových zásterách s erbom obce ponúkala na Poľievkovom festivale v Košiciach vynikajúcu „luxusnú fazuľovú polievku“. Talianskom inšpirované družstvo – **Jana a Iveta Dulovičové, Bernadeta Drotárová, Ivana Necelová a Matúš Lukáč** – jej navarili 30 litrov. Pri príprave im pomáhal šikovný kráčač zeleniny, starosta obce **Miroslav Sisák**. Účastníkom podujatia fazuľovica veľmi chutila, minula sa už po hodine. Ochutnávačov lákal aj stánok Nižnomyšľancov vyzdobený naozaj luxusne – pravými črepami z archeologickej lokality na Várhedi.

Stretneme sa o rok v stánku regiónu Hornád?

mo, foto Nižná Myšľa

Primátor Košíc Richard Raši ocenil nielen polievku, ale aj šarmantný kuchársky tím: „Taká je dobrá tá polievka, ako sú dievčence pekné“

Hlásnik spája

Do redakcie telefonovala **Mária Sedláková** z Belže: „Vždy sa teším novému číslu Abovského hlásnika, lebo je pestrý. Nájdem tam veľa užitočných informácií. Myslím, že ľudia regiónu spája. Som tiež rada, že vychádzajú aj obecné noviny a tak sa vzájomne dopĺňajú. Žila som v Košiciach 30 rokov, teraz v našom regióne dva roky a cítim sa tu dobre. Oceňujem úsilie tunajších samospráv vytvárať priestor pre vzájomné porozumenie.“

Ďakujeme za povzbudivé slová.

red

Pestujeme pre úžitok a krásu

Mega papriky a repy, sladké hrušky i nádherné ruže. Záhradkári na výstave SZZ v Ždani ukázali takmer 700 návštevníkom, aké dobroty na svojich políčkach vypestovali. Vydarili sa aj tie ne-tradičné ako mišpuľa či fialové papričky. Aranžmány oslňovali nápaditosťou, na stoloch sa ich predvážalo vyše 300 v 17 kolekciách.

Návštevníci dožínok zbierali nielen inšpiráciu, ale aj hlasovali za svojich favoritov v zaujímavých súťažiach. „Najkrajšie jablko“ Gloster vypestovala **Marta Ballová**, titul

„Jablko roka“ získala odroda Melódia zo záhradky **Tibora Olexu** z Trsteného. Za najsympatickejší exponát označili kvetinovo-machový konár **Anny Juhászovej** a za najkrajší aranžmán z prírodných materiálov kvetinovú mandalu iba 10-ročnej **Lenky Sándorovej**.

Výstavu oživil vtipne nazvaný dielka ždanianskych školákov. Za najkrajší exponát decká vyhlásili „studňu“ 7.B triedy ZŠ, páčili sa im aj tekvicoví „mimoni v záhrade“ z cirkevnej ZŠ.

mf, foto SZZ

Inšpirácia z výstavy. Ukážky nájdete vo fotogalérii www.regionhornad.sk

Zmierlivý čas Vianoc

Vyriešme spor mediáciou

Od roku 2004 existuje možnosť riešenia sporov alternatívnym mimosúdnyim spôsobom - mediáciou. V Belži žije **JUDr. Mgr. Mária Sedláková, PhD.**, ktorá od júna 2015 pôsobí ako mediátorka. V minulosti pracovala ako právnička a prednášala na vysokej škole. Priblíži

svoju prácu: „Veľa ľudí o tomto inštitúte nevie. Ponúkla som možnosť mediácie pomoci aj v obci Belža. Rozniesla som do schránok občanov informačný leták a predstavila som mediáciu na zhromaždení občanov obce – na stretnutí so starostom a poslancami.“ V obci riešila pra-

covnoprávny a dedičský spor medzi súrodencami. V praxi sa stretla aj so sporom medzi manželmi, ktorý sa týkal styku s deťmi, susedským o zasahovaní do vlastníctva, či finančným sporom.

Aké sú prínosy? „Cieľom je vyriešenie konfliktu. K ukončeniu sporu vedie aj súdne konanie, no pri mediácii ide tiež o proces – zmenu vnímania určitej situácie, o spokojnosť človeka. Výsledok neurčuje tretia osoba, ale samotní aktéri, ktorí hľadajú riešenia pomocou mediátora,“ upresňuje. Táto forma je prospešná pre jednotlivca i spoločnosť, pretože prináša pokoj do vzťahov.

► Sila dohody

Pani Sedláková zdôrazňuje prednosť tohto inštitútu oproti súdne- mu konaniu: „Pri mediácii sa súperenie mení na spoluprácu. Ide o dobrovoľný proces. Kedykoľvek ju môže ktorákoľvek zo strán ukončiť, ale naopak to neplatí – nie vždy je možné vziať súdny návrh späť. Na súde sú riešenia sporu dané zákonom a posúdením sudcu. Pri mediácii spoločne hľadáte riešenia, ktoré by vyhovovali oboj strane. Mediátor je nestranný, stráži záujmy oboch účastníkov a aby dohoda nebola v rozpore so zákonom. Mediáciu možno využiť nielen namiesto súdneho konania, ale aj v jeho priebehu, ba aj po rozsudku. Ak sa strany nedohodnú s pomocou mediáto-

ra, vždy sa môžu obrátiť na súd.“

Mediácia šetrí čas a peniaze. Ak dôjde k dohode a tá sa spíše formou notárskej zápisnice, má váhu rozsudku a jej plnenie je vymáhateľné. Jedným z princípov mediácie je mlčanlivosť zúčastnených o skutočnostiach, ktoré boli predmetom stretnutí.

Pani Sedláková na záver dodáva: „Blížia sa Vianoce. Skúsme preto obdarovať druhých nielen vecami, ale aj urovaním vzťahov.“

Katarína Čaniová ml.,
foto archív M. Sedlákovej

Ako vznikla najslávnejšia pieseň Vianoc Šťastné to kostolné myši!

Vianoce si bez piesne „Tichá noc, svätá noc...“ nevie azda nikto zo súčasníkov predstaviť. Neplatí to iba pre Slovensko a Európu, ale pre celý svet. Ľudstvo – a osobitne kresťanský svet – ju má už čoskoro dve storočia. Pieseň sa hrá a spieva na všetkých svetadieloch vo vyše 300 jazykoch a v nespočetných hudobných spracovaniach. Je bezpochyby vianočnou „piesňou piesní“.

A čo má s tým spoločné titulok tohto článku?! Mnohí to akiste vedia, ale pre iných to bude prvotná informácia: Pieseň Tichá noc majú „na svedomí“ kostolné myši. Tie boli pri jej zrode. Konkrétne tie, ktorým nebol ani kostol dost posvätným miestom na to, aby v ňom nemali svoje skrýše a nehrýzli všetko, čo sa dá hrýzť. Bol to kostol sv. Mikuláša v rakúskom mestečku Oberndorf. Deň pred Štedrým dňom, 23. decembra 1818, tam s hrôzou zistili, že mechy organa prehrýzli spomínané myši. Tamojší kaplán **Joseph Mohr** v tej chvíli nespanikáril a nevzdal sa. Napadlo mu, že situáciu by mohla zachrániť slávnostná pieseň, ktorá by sa dala zaspievať bez hudobného sprievodu. Napísal niekoľko poetických slôh, ktoré vo voľnom preklade poznáme aj my. Jeho dobrý známy učiteľ **Franz Gruber** bol dojatý textom kaplána s posolstvom pokoja a lásky a na Štedrý deň 24. decembra za necelú hodinu napísal priliehavú melódiu. Prvýkrát sa spievala v spomenutom kostole a stala sa nesmrteľnou. Vďaka nevšednej tvorivosti týchto dvoch výnimočných ľudí (a kostolným myšiam) pred dvomi storočiami môžu byť aj tohtoročné Vianoce v našich obciach slávnostné a krásne, akými Vianoce majú byť.

Karol Dzugas

V jubilujúcej škole

Týždeň slnovratu

Slnovratový týždeň alebo Spoznaj zabudnuté je názov sympatickej mládežníckej aktivity na Gymnázium sv. Tomáša Akvinského (GTA) v Košiciach, ktorá sa deje už šestnásť rokov. Tohto roku ho zorganizovali tamojší študenti dochádzajúci zo Ždane. Jubilujúca škola – oslavuje štvrtstoročie – žila od 12. do 16. decembra početnými tvorivými dielňami. Dievčatá a chlapci sa zoznamovali s pradávnyimi zvykmi súvisiacimi s bodom zimného obratu slnka (tohto roku 21. 12. o 10:44) a naň nepriamo nadväzujúcimi veľkými kresťanskými sviatkami. Zhotovovali kolednícke pomôcky pre Betlehemcov a naučili sa k tomu aj pôvodné texty a piesne. Vyskúšali si pletenie košíkov, výrobu textilu a keramiky starým spôsobom, piekli vianočné oblátky...

„Na našej škole žijeme ako jedna veľká rodina, aj vďaka mnohým záujmovým krúžkom. Novotou je Kolégium GTA, kde sa žiaci učia slobodne myslieť,“ hovorí bývalá absolventka **Lucia Korfantová**.

Za dvadsaťpäť rokov svojej činnosti škola vychovala viac ako 2500 absolventov, ktorí sa roztratil nielen po Slovensku, ale dali o nás vedieť aj v zahraničí. V budúcom školskom roku otvorí škola po niekoľkoročnej prestávke osemročné štúdium. **Ak sa o nej chcete dozvedieť viac, rada vás privíta na Dni otvorených dverí 3. februára 2017.**

Kčj

Kalendár podujatí

- 17. december** – hudobný program Dáridó s interpretmi z Maďarska - Seňa
- 18. december** – Vianočná akadémia, trhy, starostovský punč - námestie Čaňa
- 18. december** – Vianočný koncert žiakov ZUŠ Valaliky - KD Valaliky
- 18. december** – Vianočná akadémia s trhmi - Ždaňa
- 18. december** – Vianočná akadémia a blahozelania okrúhlym jubilantom - Haniska
- 26. december** – Štefanský futbalový turnaj - ŠH Čaňa
- 31. december** – Polnočné privítanie roka 2017 - námestie Čaňa
- 31. december** – Novoročný ohňostroj a tombola podľa čísla domov - Haniska
- 6. január** – Trojkraľový karneval na ľade - ZŠ Čaňa
- 6. január** – Po srnčej stope - Skároš
- 8. január** – Jasličková pobožnosť - rímskokatolícky kostol Sokolany (15.00)
- 8. január** – koncert Zboru sv. Faustíny a Hanky Servicej - rímskokatolícky kostol Geča
- 21. január** – reprezentačný ples obce Čaňa
- 21. január** – 14. Poliansky fašiangový ples

Viac informácií hľadajte na www.regionhornad.sk

O najčastejších „úskaliach“ zákona

Stavia sa naplno

Na stoloch v jej kancelárii sa permanentne nachádza množstvo zložiek a spisov... Denisa Vojvodová pracuje na stavebnom úrade v Čani.

V kancelárii ju však za stohmi papiera nájdete len v pondelok a stredu. Vo zvyšné dni týždňa sa zúčastňuje stavebných konaní. Nie len v Čani, ale i v spádových obciach – Gyňove, Vyšnej Hutke, Nižnej Myšli, Skároši a Seni. V mikroregióne má ešte dve kolegyne. **Vieru Sopkovú** v Haniske a **Moniku Čulákovú** vo Valalikoch. Na nedostatok práce sa rozhodne sťažovať nemôžu.

■ Pani Vojvodová, ste človek z praxe. Aký je v súčasnosti trend pri stavebných konaniach v našich obciach a na čo by ste chceli našich čitateľov upozorniť v prvom rade?

Pred kúpou pozemku, alebo aj staršieho domu, treba nahliadnuť do **územného plánu** (ÚP) obce, či je možné zamýšľanú stavbu realizovať a za akých podmienok. ÚP môže určiť napríklad stavebnú čiaru – to je vzdialenosť od komunikácie či chodníka, ďalej podlažnosť stavby alebo tvar strechy. ÚP môže určovať percento zastavanosti pozemku.

Ďalšou dôležitou vecou je zaobstaranie **projektovej dokumen-**

tácie (PD). Z nej sa vychádza pri povoľovaní stavby. Neexistuje jednotná šablóna podkladov, ktoré treba predložiť, pretože každá stavba a podmienky na jej realizáciu sú osobité.

Všeobecne platí nutnosť preukázať **vlastnícky vzťah** k nehnuteľnosti. Ostatné doklady sú uvedené v žiadostiach, ktoré sú k dispozícii jednak priamo na obciach a aj na internete. Za pracovníkmi stavebného úradu môžete prísť počas stránkových hodín a doklady priamo odkonzultovať. Je dobré, ak stavebník rovno prinesie PD a list vlastníctva.

■ Kedy je možné zlučiť územné a stavebné konanie do jedného a aké stanovuje stavebný zákon lehoty?

Proces povoľovania sa začína návrhom na vydanie **územného rozhodnutia**. Až keď je toto právoplatné, je možné požiadať o vydanie **stavebného povolenia**. Stavebný zákon pripúšťa tieto konania spojiť. V prípade rodinných domov je to vtedy, ak je stavba prízemná, maximálne s obytným podkrovím, môže byť aj podpiwničená. Ale jej plocha môže byť najviac 300 m². Tieto podmienky dnes povoľované rodinné domy väčšinou spĺňajú. V prípade dvojpodlažných rodin-

ných domov je nutné konať samostatne, čo trvá dlhšie.

Lehoty vyplývajú zo zákona, teda 30, prípadne 60 dní. Nie je našou snahou zbytočne ich predlžovať, ale občas sa tak stane v období dovolení, keď nečakane príde choroba, ak je veľký okruh účastníkov, alebo ak nepoznáme pobyt niektorého z nich a je nutné použiť formu verejnej vyhlášky. Dôležité je predloženie **kompletnej žiadosti a aktuálnych adres susedov**.

■ Aké stavebné pozemky sú k dispozícii v porovnaní s minulosťou?

To závisí od lokality a finančných možností stavebníkov. Ale momentálne sú stavebné pozemky menšie ako v minulosti, väčšinou 4 - 5-árové. Preto sú odstupové vzdialenosti od hraníc pozemkov aj samotných rodinných domov výrazne menšie. S tým narastá aj strata pocitu súkromia u susedov, s čím však stavebný úrad neurobí nič. Pri umiestnení domov sledujeme hlavne požiaru bezpečnosť, čo stavebníci preukazujú projektom požiarnej ochrany. Pri drevostavbách musia byť odstupy výrazne väčšie ako pri murovaných. To znamená, že stavebník nesmie

Pamätajte

- pred vydaním stavebného povolenia nie je dovolené začať nijakú stavebnú činnosť
- pred dodatočnou legalizáciou nelegálnej stavby je nutné stavebnú činnosť zastaviť
- stavebný úrad je povinný konať aj v prípade anonymných podaní
- pri špecifických prácach treba zohľadniť ďalšie zákony: pri budovaní výjazdu na komunikáciu cestný, pri studniach a žumpách zákon o vodách, pri malom zdroji znečistenia (komín) zákon o ovzduší

svojou stavbou ohroziť či obmedziť susednú nehnuteľnosť - musí ísť ďalej od hranice pozemkov. Do úvahy prichádza aj prepočet, či je v súlade s normou tienenie obytných miestností.

■ A čo populárne záhradné domčeky, ktoré sa dajú zohnať za pomerne nízku cenu?

Zdalo by sa, že ide o tzv. **drobnú stavbu**, ktorá nepresahuje zákonom stanovený limit 25 m². O drobnej stavbe však hovoríme len vtedy, ak spĺňa doplnkovú funkciu k stavbe hlavnej. To môže byť napríklad samostatne stojaca garáž alebo altánok pri rodinnom dome. Pokiaľ však na pozemku zatiaľ žiadna stavba nie je, aj záhradný domček potrebuje klasické stavebné povolenie. Ohlásenie obci o drobnej stavbe nestačí.

■ Kedy stavebné povolenie netreba?

Keď ide o to, čo zákon označuje za **bežné udržiavacie práce**. Môže to byť výmena strešnej krytiny, ale už nie strešné krovy. Povolenie netreba napríklad na vymaľovanie fasády, opravu elektroinštalácie alebo výmenu okien, pokiaľ zostáva zachovaný ich rozmer. Pri zatepľovaní naopak povolenie treba.

■ A čo búranie?

Tu je potrebné **povolenie na odstránenie stavby**. Požiadať oň môže len vlastník nehnuteľnosti.

■ Čo vám prácu najviac komplikuje?

Stále je dosť nepríjemností v susedských vzťahoch. Obec o riešení vlastníckych vzťahov rozhodovať nemôže. Ak sa nedosiahne zmier ani na miestnom šetrení, strany sa musia obrátiť na súd.

Anton Oberhauser, foto autor

Aj v Čani pribúda nových stavieb. Zásahu má na tom i „hypotekárna vojna“ bánk, ktorá ľuďom sprístupnila pomerne lacné úvery na bývanie

Nezaháľali

Začiatkom októbra zorganizovala v Čani na ulici Svornosti rómska kresťanská misia Maranata brigádu na odstránenie ilegálnych skládok a tuhého domového odpadu vo svojom okolí. Obec prispela kontajnermi a odvozom. Zapojili sa všetci členovia tejto misie od najväčších až po tých najmenších. Kto mal zdravé ruky a nohy, prispel svojou troškou. Výsledkom je nielen vyčistenie prostredia v ktorom bývajú, ale i dobrý pocit, že spoločne zvládnú všetko.

Do jesennej brigády sa zapojila celá štvrť

Bezpečné chodníky

Na obecnom cintoríne v Seni sa ľudia dostanú k hrobom svojich blízkych komfortnejšie a bezpečnejšie. Obec v novembri dokončila výstavbu chodníkov v celkovej dĺžke 470 m.

Pribudli nové cesty

V Čani pribudli počas septembra a októbra ďalšie cesty. Obec za 71 630 eur z vlastného zrekonštruovala a položila nový asfalt na ulicu Jesennú, časť Zimnej, Záhradnú a od zdravotného strediska celú Letnú. To však nie je koniec. Pokračovať v obnove miestnych komunikácií budú aj v roku 2017.

Pokládka asfaltu na čanianskej Jesennej ulici

Z kravínov priemyselný park

V areáli Štátnych majetkov Valaliky na konci Kokšovskej ulice vyrástla moderná hala s pekne upraveným okolím. Spoločnosť KOBA STEEL, s.r.o., Košice v nej rozbieha výrobu technologických zariadení a náhradných dielov z konštrukčných a nerezových ocelí. „Priestory sú kapacitne stavané pre 10 technicko-hospodárskych pracovníkov a 30 zváračov a zámočníkov,“ predstavu-

je víziu priemyselného parku **Ing. Peter Kostač**, spoločník spoločnosti. „Na prelome rokov 2017-2018 plánujeme výstavbu ďalších výrobných priestorov, v ktorých nájde uplatnenie okolo 20 pracovníkov. Na ploche približne 42 000 m² pripravujeme aj pozemky s inžinierskymi sieťami na odpredaj pre investorov, ktorí majú záujem podnikať v tomto regióne.“

Obyvatelia sa nemusia obávať vysokej hlučnosti. Hala je opláštená kvalitnými tepelno-hlukovoizolačnými panelmi

Obnovujú cestné priekopy

V Nižnej Myšli vyriešili dlhoročný problém so zle vyspádanou cestou. Počas dažďov sa voda nevlievala do cestnej priekopy, ale mláky blokovali časť cesty a chodník. S výraznou pomocou Správy ciest KSK a investíciou obce vo výške 3 500 eur zrekonštruovali cestu a chodník na Hlavnej ulici.

V obci opravili aj poškodené a zničené cestné priekopy. Neodvážaná dažďová voda spôsobovala zamákanie pivníc okolitých domov. Na Skladnej ulici pôvodné betónové kocky nahradili betónovými U-čkami s tesnejšími spojmi. Rekonštrukciu za 20 tisíc eur realizovala firma Stavpot. Na Družstevnej ulici upravili časť priekopy svojpomocne s pracovníkmi VPP.

V roku 2017 plánuje Nižná Myšľa pokračovať v obnovách

Cesta ako dar

Pekný vianočný darček dala obec Skároš svojim občanom. Zrekonštruovali cestu a vybudovali odvodňovací rígel na Kostolnej ulici. Celkové náklady presiahli 80 tisíc eur. Práce zrealizovala spoločnosť Strabag za niekoľko týždňov.

Stranu pripravili obce a redakcia

V Čani odštartovali projekt Europaws

Pomáhať nás baví

Grant Európskej únie v rámci programu Erasmus+ získala ako jediná v regióne Základná škola na Pionierskej ulici v Čani. Na dva roky sa stane súčasťou medzinárodného projektu Europaws (po slovensky Európske labky), počas ktorého budú žiaci v spolupráci so školami v Španielsku, Taliansku a Turecku vyvíjať aktivity s cieľom chrániť zvieratá.

„Deti zvieratká milujú. Už od detstva je potrebné v nich budovať sociálnu zodpovednosť a naučiť ich nebyť ľahostajnými k daniu okolo nás,“ vysvetľuje učiteľka **Lucia Šoltésová**. „Žiaci sa do aktivít s veľkou chuťou zapájajú a učia sa novým tvorom pomáhať. Projekt otvára cestu spoznávať zahraničných študentov, vytvárať priateľstvá a vymieňať si skúsenosti s kolegami z troch krajín.“

► Španielske dobrodružstvo

Súčasťou projektu sú aj výmenné pobyty žiakov. O prvom v španielskom meste Gijón nám nadšene porozprávali **Veronika Szelesová, Adriana Jašenská, Anka Jacková**

a **Viktória Barnová**. „Nadchli nás zvierací park Cabarceno, Aquarium a medvedia rezervácia,“ vyratúva Veronika. „Dozvedeli sme sa zaujímavosti o živote medvedov, v tesnej blízkosti sme ich pozorovali pri kŕmení,“ živo dopĺňa Adriana. Anku upútala prezentácia o včelách a psích signáloch. Prínos pobytu ocenila za všetky Viktória: „Naučili sme sa spolupracovať so zahraničnými študentmi, zlepšili si komunikáciu v angličtine a obohatili vedomosti. Skvelá skúsenosť.“

► Aktívni aj doma

Decká zapriahli celú školu do zbierky pre útulok pri Haniske. Žiaci priniesli krmivo, prikrývky, vädzky, hračky. Osobne ich odniesli do

zariadenia a pomohli s venčiením psíkov. „Navštívili sme aj chovateľa ku kôz **Janku Bubniakovú**,“ spomína obdivuhodnú aktivitu učiteľka Lucia. „Žiaci urobili rozhovor s Majkom, chlapcom na invalidnom vozíku. Vďaka koziemu mlieku, ktoré dostáva pravidelne a zadarmo, sa mu zdravotný stav zlepšuje.“ Školáci už pripravujú nástenný kalendár s fotografiami „útulkáčov.“ Jeho predajom im chcú pomôcť.

Lucia Šoltésová, Monika Floriánová, foto ZŠ Čaňa

V útulku. Pestré aktivity zachytávajú na pohľadniciach

Chcený–nechcený vianočný darček

Psíček, mačička, zajačik s jemným kožuškom ako darček pod stromček. Dobrý nápad? Áno, ak myslíme tie plyšové. Mnohí rodičia však podľahnú prosbám svojich ratolestí a prinesú domov živé zvieratká. Radosť je veľká, ale trvá krátko. Stále treba venčiť, kŕmiť, venovať im pozornosť. Prípadne potrháť záclonu, ohryzený gauč či kôpky na najneočakávanejších miestach. Zrazu nie je kto a nie je kedy. A živé darčeky postihnú osud Nastenky – skončia vyhodené a nechcené na ulici. Mnohé zomrú od hladu a zimy. Nájdeným psíkom vie obec na týždeň poskytnúť „ubytok“ v kliebkach, ale potom ich utratia. Mizivé percento sa dočká lepšieho konca v podobe zodpovedného človeka. Rodičia, myslite na toto všetko pred tým, než prinesiete domov nového „člena rodiny“.

Monika Floriánová

Cudzie jazyky a záhradný domček

Najnovšie výchovno-vzdelávacie metódy zaviedli v materskej škole v Seni. Od septembra učí angličtinu lektor z jazykovej školy Empire, ktorý vôbec nehovorí slovensky. Učiteľky používajú moderné učebné sety na meranie, váženie, chemické a magnetické pokusy. Škôlkarom spestrujú hodiny gymnastické, technické a logické pomôcky (georello, hry logico, magnetický hrad). Novinkou je výučba reálnym pozorovaním napr. rastu a sušenia bylín a následné ochutnávanie zdravých čajov. Škôlka, zapojená do projektu Zelená škola, pestuje u detí zdravý životný

štýl a pohyb. Ovocníčkove týždne a zeleninové dni sú veľmi obľúbené. Na radosť detí a rodičov pribudol v areáli záhradný domček so šmyklavkou a lezeckou stenou a komínom vďaka finančnej podpore rodičov a 2 % z daní ochotných ľudí.

ocú Seňa

V Skároši plesali „škôlkári“

Pri vynikajúcej muzike, dobrom vínu a občerstvení strávili príjemný večer členovia pedagogického zboru a zamestnanci MŠ Skároš, rodičia i stárky na Škôlkárskom plesu. Manželia vyzdvíhali svoje polovičky na tanečnom parkete, spoločne si zasúťažili a zaspievali. Milý nápad zrealizovala riaditeľka **Xénia Tomková** s kolegynami.

Dospeli sa zabávali v škôlke, ratolesti doma

Na radnici Slovenky privítal primátor mesta Gijón. Dievčence na španielskych potulkách sprevádzali učiteľky **Lucia Šoltésová, Katarína Kozmová a Ľudmila Žoldaková**

Predškoláci na spevackej súťaži

Alexandra, Filip a Zuzka z materskej školy vyMYŠĽankovo s odhodlaním vystúpili na spevackej súťaži „Ľudová pieseň letí medzi deťmi“ v Zemplínskej Teplici. „Zapojili sme sa, lebo chceme vychovať novú generáciu ľudových spevákov,“ vraví riaditeľka

Marta Bačová a figliarsky dodáva: „Už sa tešíme na ďalší ročník, lebo záujemcov je veľa.“ Škôlkári získali dvojakú odmenu – keramické dielka so sladkosťami a zážitky, o ktoré sa hneď podelili s kamarátmi.

Súťaž, inšpirovanú miestnymi slávnosťami „V Keresture na pastirňi hrajú“, už druhý rok organizuje MŠ v Zemplínskej Teplici. Riaditeľka **Vlasta Filfová** prezradila: „Veľmi nás teší, že prišli aj deti z Vyšnej Myšle. Súťaž dáva priestor na spoznávanie zemplínskeho aj abovského nárečia. Chceme detičky viesť k ľudovej tradícii, láske k ľudovej piesni a tancu.“ Takéto stretnutia vytvárajú aj nové priateľstvá.

mľ, Ocú Vyšná Myšľa

Odvážni speváci z Vyšnej Myšle

Svätoháje a pietne miesta

Odborníkov aj laikov zaujal široký priestor, ktorý pri kostoloch v Belži a Haniske zostal urbanisticky zachovaný. Boží chrám, cintorín, vysoké staré stromy, fara so záhradou (v prípade Hanisky) a ešte stále veľká voľná plocha všade navôkol. Až tak ju lemujú rodinné domy či iné objekty. Takýchto miest je už veľmi málo.

Je dávno známe, že ľudia odpradáva vyhľadávali pocitovo silné miesta a tam vysádzali háje alebo neskôr, pri šírení kresťanstva, stavali kostoly. Aby sa spoločne a s úctou stretávali s tým, čo nás presahuje. Alebo inak povedané: Vytvárali a udržiavali pietne miesta, na ktoré i my súčasníci prichádzame s prajnosťou a bážňou, a kam rozbroje či nenávisť nemajú dosah. Ich súčasťou je obradný priestor aj oddelené miesto posledného odpočinku mŕtvych.

Hrana, ktorú v Košickej kotline za tisícročia vytvoril Hornád a navial vektor, prírodné podmienky na takéto účely vytvorila. Či na nej svätoháje skutočne existovali, je otázne. Archeológovia a historici hovoria o indiciách. **Mgr. Martin Horvát**, odborný radca archeológie Krajského pamiatkového úradu v Košiciach, ktorý vlni viedol výskum mohýl v lokalite Pustá nad cestou do Sene, hovorí, že svätoháj mohol byť aj na inom mieste: Na plošine medzi Haniskou a Grajciarom, blízko hospodárskych budov – v mieste, kde je stromový porast a studňa s čerpadlom. Nie ďaleko od malého pahorku, ktorý dosiaľ nesie názov Boží vrch.

Boli sme sa v poraste spolu pozrieť. Z miesta sálal pokoj a ticho.

Katarína Čaniová

Kostol so širokým pietnym priestorom v Belži

O našej abovskej identite

4. časť

O ľudovej duchovnej kultúre

Uvažovanie o vlastnom názve Abova a jeho symbolu rieky Hornád i o nárečí obyvateľov v predchádzajúcich častiach seriálu nevzbudzovalo nijaké pochybnosti o tom, že sú pevnou súčasťou našej abovskej identity. O ďalších znakoch, napr. ľudovej duchovnej kultúry, sa to zrejme jednoznačne tvrdiť nedá.

Zoberme si ľudovú pieseň. Máme ich neúrekom. Krásnych. Spievame si ich všetci a pri rôznych príležitostiach. Ale ktoré z nich – svojou melodikou, rytmom, tempom

a ďalšími prvkami – sú typické len pre náš Abov? Zrazu zisťujeme, že tie, o ktorých sa odvážime uvažovať, že by nimi mohli byť, si vesele spievajú, s trochu iným textom alebo pozmenenou melódiou, aj ľudia v Šariši alebo Zemplíne. Žeby nimi mohli byť tie, v ktorých sa spomína niektorá naša abovská lokalita, mesto alebo dedina? Určite by k nim mohla patriť nám všetkým známa pieseň Na košickej turňi dva holubki šedza. Obrazne a pritom nezameniteľne predstavuje Koši-

ce ako naše „hlavné mesto“, teda ako reprezentanta našej abovskej identity.

A čo ľudový tanec? Karička, čardáš, krucena, polka, valčík... V ktorej inej etnograficko-nárečovej oblasti ich nepoznajú? Ľudové piesne, tance aj ostatné formy duchovnej kultúry (zvyky, obyčaje atď.) neostávali na mieste svojho vzniku, ale šírili sa do blízkeho aj širšieho okolia najrozmanitejšími spôsobmi. Navyše pretvárali sa aj do podôb, ktorých „rodisko“ sa už ani

nedá určiť. Stali sa súčasťou širšieho – východoslovenského – celku, vyznačujúceho sa viacerými spoločnými znakmi odlišnými od súborov znakov stredného a západného Slovenska. Napriek tomu môžeme o nich hovoriť ako o znakoch našej užšej, abovskej identity.

Ladislav Bartko

Fotkami obohatené príspevky doc. Bartka v úplnom znení sú na našom webe www.regionhornad.sk v záložke Abovský hlásnik.

Kostoly na festivale

Dva kostoly z nášho regiónu boli zvečnené na výstave fotografií – súčasťou Festivalu starého umenia a histórie Abova v románsko-gotickom kostole vo Svinici. Podujatie usporadúva Kultúrne centrum Abova a tento rok napísalo 25. pokračovanie.

Fotografi **Miro Černý**, **Norbert Szanyi** a **Ivan Zezulka** zvečnili asi tucet starých kostolov v regióne, pod ktorý spadá 71 obcí. Medzi nimi aj valalický Všetkých svätých pôvodne z 12. storočia nižnomyšľiansky Sv. Mikuláša z roku 1805, postavený na mieste baziliky z 13. storočia.

kčj, foto: KCA

Valalický kostol – národná kultúrna pamiatka

Za speváckym zborom sv. Cecílie z Košíc, ktorý vystúpil na festivale, vidno vystavené fotografie starých kostolov Abova

Jubilejná Oblastná výstava zvierat v Geči

Päť šampiónov v regióne

Králik Hermelín modrooký a Papagáj nádherný Jaroslava Baču z Geče, Zdr. Rodajlendka Štefana Petrika z Valalík, Slovenský hrvoliak Tomáša Hájika z Čane a holub Show Racer Kamila Hudáka z Geče. Títo šampióni z regiónu Hornád dosvedčujú rastúcu kvalitu chovateľov aj výstavy zvierat v Geči, ktorá patrí medzi desať najväčších na Slovensku.

Slávnostného otvorenia okružhlej 20. výstavy sa zúčastnili starostovia Čane, Valalík, Geče, Barce a predseda ZO Geča **Kamil Hudák**. Na ihrisku vystavovalo krásne chovné kusy 96 chovateľov z regiónu a susedných okresov. Návštevníci obdivo-

Šampión – slovenský hrvoliak čierny chovateľ a Tomáša Hájika z Čane

Ďakovnú plaketu za rozvoj chovateľstva dostali dlhoroční členovia Pavol Palenčár, Jozef Kondáš a Jaroslav Bača. Zľava: predseda ZO Kamil Hudák, ocenení, starosta Geče Patrik Rusňák

vali 274 králikov, 203 holubov, 200 kusov hydiny, 150 exotických vtákov a osem bažantov vo voliérach. Tajomník ZO **Jozef Kondáš** priblížil organizáciu: „So stavaním klieťok začíname už v pondelok. Vo štvrtok chovatelia prinesú zvieratá. V piatok prebieha hodnotenie výstavných kusov. Výsledky posudzovania aj ocenenia hneď zapracujeme

do katalógu, ktorý už v sobotu ráno je k dispozícii návštevníkom. O vystavované zvieratá sa celý čas staráme a v noci strážime, keďže časť z nich je vonku pod prístreškom.“ Chovatelia, ktorí pripravujú výstavu, sa venujú chovateľstvu s láskou a chov zvierat je pre nich koníčkom.

Monika Floriánová, foto ZO SZCH Geča

Na potulkách skároškými lúkami

Prekvapenie nad vinicami

Kocháme sa mohutným stromom s krížom nad Skárošom v tesnej blízkosti hranice s Maďarskom. Objímame solitéry rastúce na lú-

Pokus Agi Delimanovej o objatie veľkého dubu

kach, ktoré sa rozprestierajú popri ceste od obce k štátnym hraniciam. Tešíme sa z parádnych stromov lemujúcich spustený kaštieľ. A to ešte netušíme, čo nás čaká. Na obecnom úrade nám totiž radia: Chodte smerom k starej horárni a pred ňou odbočte do lokality Nad vinicami. Tam nájdete krásnu starú čerešňu.

Našli sme a keby len jednu! Ich hrubé kmene som sama nedokázala objasť! Pomôcť mi musela sprievodkyňa na potulkách regiónom **Agi Delimanová**. Trónia tam aj vysokánske solitérne hraby a duby. (Pozn. red. Dobré ich vidieť aj na satelitnej snímke Google Maps.) A to varí na dva kilometre dlhej lúky, ktorá sa rozprestiera pod bukovo-dubovým lesom a skytá nádherné výhľady na celú Košickú kotlinu. Ideálna v zime na bežky, v lete na bicykel či v ktorúkoľvek časť roka len tak poprechádzat sa a vyvetrať si hlavu. Už chápem, prečo obec má vo svojom erbe návršie a na ňom stromy.

Katarína Čániová, foto autorka a Agi Delimanová

Čo skôr obdivovať? Statnú čerešňu, výhľad na Košickú kotlinu alebo dlhokánsku lúku s ďalšími solitérmi? Všetko dovedna

Dub veľikán s krížom pri hranici s Maďarskom

Krásavica obstála

Výborné piate miesto získala v celoslovenskej súťaži nadácie Ekopolis o Strom roka vďaka bielu z Nižnej Myšle. V internetovom hlasovaní dostala naša 42-ročná krásavica 1 725 hlasov. Od prvého miesta ju delilo len 763 hlasov. Stromom roka sa stal 270-ročný platan v parku Budatínskeho zámku pri Žiline. Dovedna dvanásť finalistov pozbierali takmer 20 000 hlasov.

Ocú

„Tešíme sa, že sme storočnú lipu na našom cintoríne pri výstavbe domu smútku v rokoch 2002-2003 nedali vyťať, hoci pôvodne sme to mali v úmysle. Dôstojne sprevádza ľudí na posledný odpočinok, chráni budovu a tiež lahodí očiam návštevníkom tohto pietneho miesta,“ povedala redakcii Paulína Gulášová, starostka Vyšnej Myšle.

foto Ocú

Foto z obcí RZOH

Na tvárach najstarších občanov Sokolian, ktorých si obec počas posedenia uctila, sa zračilo nefalšované dojatie. Starosta František Beregszászi poďakoval staršej generácii, ktorá sa obetavo starala o nás mladších.

V Nižnej Hutke (na obrázku) bola hviezdou večera Hutienka a súbor Jahodná. Vo Vyšnej Hutke rozдали dôchodcom tradičný balíček salóniek a programom ich potešili miestne detičky.

V Geči aj susednej Kokšov-Bakši svorne spievali Gečanka a Bakšaňe. Starosta Mikuláš Hudák ocenil aj darcov krvi.

Gyňovskí dôchodcovia sa v dobrej nálade a hojnom počte zapojili do tomboly. Veď praktické potravinové balíčky sa zídu stále.

Aj keď je Belža najmenšou obcou nášho regiónu, pozvanie na októbrové posedenie prijali tucty dôchodcov. Bola hudba, večera, deti recitovali. Tradícia je úspešne obnovená.

V susednej Geči spestrili stretnutie dôchodcov žiaci valalickej umeleckej školy. Zahrali, zatancovali i zaspievali. Pre malého speváka Vladka Řeháka to bola veľká verejná premiéra.

pripravili obce a redakcia

Posledná generácia

Každému zo 120 dôchodcov vo Vyšnej Myšli osobne doručili kalendár a pozdrav z obecného úradu. Tohto roku aj vlni počas Mesiaca úcty k starším. „Osvedčil sa nám takýto darček,“ vraví starostka obce **Paulína Gulášová** a podotýka: „V kalendári na rok 2017 (na snímke) sme vyobrazili okrem iného aj kostol, vystúpenie Odvážnych žien na Dargovskej ruži a zrejme už poslednú generáciu našich pamätníčok, ktoré stále nosia tzv. kidlé – sukne a zástery na ľudový spôsob. Túto fotku považujem za zvlášť cennú.“

kěj, foto ocú

Vyčariť úsmev...

Október je ako stvorený, aby sme si uctili naše babky a dedkov. V Čani to tentoraz zvládli dvojnásobne. Nový amfiteáter sa stal dejiskom bohatého programu, kde okrem súborov a skupín Ozveny, Klubovčanka a Abovčan vystúpili aj hosťujúce telesá – Hrabovčan, Hanišťanka, Nižnomyšľanka, Bakšaňe, Bakšaňske parobci a dokonca FS Blancar z Nižného Klátova. Potešil prítomných aj fláškovým tancom. Starosta **Michal Rečka** venoval seniorom darček a večer sa premietala komédia Z. Trošku Doktor z hôr.

Program pre starých si pripravili aj v materskej škole. Recitovalo sa, spievalo, tancovala karička a súťažilo sa v zábavných disciplínach.

Ocú Čaňa

Na čanianskom „amfiku“ sa predstavili súbory a skupiny

V materskej škole sa zabávali všetci bez ohľadu na vek

Na skúške jediného ochotníckeho divadla u nás

Hráme s elánom a milujeme potlesk

Neverila som, že v našom regióne Hornád máme len jedno ochotnícke divadlo. Je ním RADOSŤ v Trstenom pri Hornáde. Ved' v 30. až 80. rokoch bolo skoro v každej dedine. Plná očakávania som nastúpila na autobus a o polhodinu sa ocitla na skúške s túžbou dozvedieť sa o nich čo najviac.

Víta ma veselý viacgeneračný kolektív s 18 členmi. Najmladšími sú 17-roční **Tomáš Lipták** a **Adriana Marcinová**, najstaršou je 79-ročná režisérka **Irena Urbanová**, ktorá vedie ochotníkov od 90-tych rokov. „Divadlo u nás pretrvalo aj v premodernizovanej dobe vďaka osobe, ktorá sa divadlu a kultúre upísala na celý život. A to je naša Irenka,“ prezrádza **Mária D. Lukáčová**. Práve navštevujú hru Rozmajrín Ferka Urbánka s premiérou po Veľkej Noci.

► Hrdí na úspechy

Trstenské divadlo od 50. rokov až podnes uviedlo viac ako 60 hier. „Kedysi sme hrali aj dve predstavenia za deň. Teraz nás pozývajú sporadicky, hlavne na dni obcí. Chodili sme na súťaže a prehliadky,“ s nostalgiou vraví Irena. Hrdí spomínajú na megaúspech, ktorý zožali na celonárodnom festivale Gorazdov Močenok v 1999. Titulky novín hlásali: **Vynikajúci výkon ochotníkov! Nevesta zo žalára očarila Močenok!** Rok predtým bodovali hrou Kubo na krajskej súťaži v Dobšinej. V 2009 získali ocenenie z Národného centra v Bratislave za dlhodobé úspeš-

Trstenčanom prirástla k srdcu hra Nevesta zo žalára. Veľa v nej spievali a tancovali. Je s ňou spojená humorná príhoda: **Mária D. Lukáčová** hrala úlohu zápornej postavy tak autenticky, až to diváčka nevydržala a skríkla: „Tú babu odtiaľ zhod'te a bude pokoj!“

né udržiavanie divadelnej kultúry a tradícií košického regiónu.

Stále si trúfajú na súťaže. S radosťou by prezentovali ochotnícke umenie aj región, ale bez podpory to nejde. Chýbajú im financie na zápisné, cestovné pre hercov a na prevoz kulís, kostýmov.

► Zo zákulisia

Zvedavo počúvam o niekoľkomesačnej príprave hry. Najprv režisérka upraví texty a rozdelí úlohy. „Využívam pôvodné scenáre. Mierne ich skrátime, prispôbime počtu hercov a okoreníme miestnymi zvykmi. Prvé týždne čítame dialógy pri stole. Keď vieme texty naspamäť, nacvičujeme na javisku a tvoríme dramaturgiu. Naši sú takí zbehlí, že

ma ani nepočúvajú a hrajú po svojom,“ smeje sa s ostatnými vedúca.

Od **Blaženy Olexovej** a **Emílie Ruščákovej** sa dozvedám o ich šikovnosti. „Kostýmy si šijeme abo požičiavame od susedov. Spoločne vymýšľame kulisy, maľujeme, montujeme. Máme aj „zázračný kufrik.“ Čo? „Náradie! Scénu medzi dejstvami meníme sami. Raz sme ho zabudli a tak sme naraz hrali aj kulisy držali.“

► Zasiate semienka

Žmurkám na mladých ochotníkov. Čo vás priviedlo k hraníu? „Ja som pokračovateľkou tradície. Mama, otec i strýko hrali v Radosť,“ prezrádza **Adriana**. **Slávku Šterbinskú** očarilo divadlo: „Chodila som na predstavenia. Hneď som sa pridala, keď bola možnosť.“ Harmonikár **Tomáš** zavtipkoval: „Babka a mama do mňa hučali. Nechal som sa zlomiť.“ **Františka Vattaiová** hrala v školskom divadle, kde „pani Urbanová viedla školákov od malička. Zasievala semienka a niektoré vyklíčili.“ Do svojich radov pozývajú aj **Patrik Sedlák**, **Adam Barger**, **Ladislav Nyulászi**, **Katka Karajšová**, **Slavo Marcin**, **Milan Juhás**, **Serafína Ruščáková**, **Mária P.** a **Mária R. Lukáčová**.

„U nás chodí na ich vystúpenie celá dedina. Ľudia sa zabavia a zároveň ich to stmelí,“ komentuje starosta **Skároša Ľubomír Vranka**. „Oplatí sa ich podporiť. Kiež by ich každá obec pozývala.“

Monika Floriánová
foto: archív ochotníckeho divadla

Režisérka **Irena Urbanová** je svojmu tímu nablízku a zachraňuje výpadky pamäte. Sem-tam sa zadará aj jej: „Ja ti vyženiem tie hlavy z muchy!“

Ľudové „liturgické“ divadlo

Deti a mládež majú príležitosť pričuchnúť k divadlu vo farských spoločenských. Na Vianoce sa hrajú betlehemske hry či jasličková pobožnosť venovaná oslave Narodenia Pána. Táto tradícia je zachovaná v **Sokol'anoch**, **Nížnej Myšli** a **Valalikoch**. V pôstnom období sa zase predvádzajú scény križovej cesty.

Divadelníci stále zabávajú divákov a udržiavajú národné povedomie

Krojovaná paráda nesklamala

Na jormaku

„A pri jarku a pri jarku pod šatrom,
stretla ja še, stretla ja še s fešakom...“

Tradičný abovský jarmok priblížila stovke milovníkom folklóru októbrová paráda vo Valalikoch. „Pocitu kroju aj ich nositeľom vzdávame už 11 rokov. S nadšením si pripomíname našu kultúru a tradície,“ vraví scenárista **Pavol Kacvinský**.

Ľudovky **Dychovej hudby Valaliky** s fešnými speváčkami naštartovali dobrú náladu. V scéne Na jormaku miestny **Kadlubek** a **Paradne nevesti** vtípne prezradili figle predajcov medovníkov, obuvi či koní. Hostia z Košíc, FS Hornád, uviedli živý tanečný program Okamih. Jarmočnú atmosféru v sále kultúrneho domu vytvárali stánky remeselníkov. Mimi farma Opátka ponúkala sviečky z včelieho vosku, **Štefan Onofer** drôtikárske výrobky a Zemplínske osvetové stredisko Michalovce krojované bábiky. Výrobu hájskej keramiky predvádzala **Amália Holiková**. „Okrem ulahodenia oku a uchu

nechýbalo poštekanie chuťových pohárikov. Prítomní ochutnali domáce tvarohové langoše pani Podrackej a obľúbenú fazuľovú polievku s údeným mäsom,“ prezrádza Pavol a pridáva známe: „Keď je človek sýty a aj duchovne obohatený, hneď je život krajší.“ Veru tak.

Pavol Kacvinský, mf,
foto: Dušan Kmec

Na paráde svoje nové CD pokrstili **Paradne nevesti** posypaním zrnom ako plodom námahy

Organizátori, obec Valaliky a Kultúrne centrum Abova, pripravili podujatie s podporou verejných zdrojov Fondu na podporu umenia

Čardášová šťastena

Šťastena stála pri nich. Manželka violončelistu **Ľudovej hudby Tomáša Oravca** je vnučkou **Jolany Bujdošovej** z Nižnej Myšle. Členovia kapely robili v roku 2009 výskum čardášov z Abova, ktorý sa o rok nato stal základom rovnomeného CD. A pani Jolana im pri tom veľmi pomohla. Je speváčkou, ktorá znalosť pôvodných piesní zdedila od svojej mamy, babky, prababky ako aj od mužských predkov a dokáže sa s týmto vzácnym dedičstvom podeliť. Rovná polovica zo štrnástich

skladiieb na spomínanom CD je z jej zdroja a ďalších sedem skladiieb tvoria rómske piesne od Trebišova.

Ľudová hudba Tomáša Oravca pripravuje v súčasnosti ďalšie CD. Má byť zamerané na slovanské piesne a do nich – prirodzene – zahrnie aj Abov. A keďže náš mikroregión Hornád je živou súčasťou Horného Abova, môžeme predpokladať, že na hudobnom nosiči sa ocitnú aj piesne od nás. Svetlo sveta by mal uzrieť v roku 2017.

kčj

Knižnica úspešná v dvoch projektoch

Spisovatelia vo Valalikoch

Prvý projekt „Otvorená knižnica“ zaplnil police obecnej knižnice vo Valalikoch vyše 200 novými knihami v hodnote 1 800 eur. Vďaka druhému projektu „Kniha, znovu objavený svet poznania“ 35 detí navštívilo letný tábor v knižnici plný hier a súťaží. Stretli sa so spisovateľkou **Štefániou Opremčákovou**. Povzbudila deti, aby veľa čítali a zážitky písali do svojich denníkov.

potešia ešte dve besedy s **Gabrielou Futovou** a s jedným spisovateľom pre dospelých. Projekt skončí v marci Týždňom slovenskej ľudovej rozprávky, ktorým sa prenesieme do sveta prinčezien, drakov a ježibáb. Projekty podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia.

Martina Matiová, mf, foto Dušan Kmec

Pokračovaním projektu sú besedy so spisovateľmi. V septembri v knižnici privítali prvú dámu historickej romancy **Janu Pronskú**. V decembri prijala pozvanie spisovateľka **Dr. Marta Hlušíková**. Zostavila latinsko-slovenský slovník, za ktorý získala 2. miesto v medzinárodnej súťaži v Prahe. V ostatnom čase sa venuje tvorbe pre deti. Žiaci siedmeho a ôsmeho ročníka ZŠ Valaliky ju zasypali zvedavými otázkami.

Na jar budúceho roka čitateľov

Besedujúcich potešil autogram **Jany Pronskej**

Vítazné speváčky z Trsteného

Krásne umiestnenie na speváckej súťaži „Špivanečki mojo“ v Slanci získali spevácke skupiny z Trsteného pri Hornáde. Dievčenská **Čerešenka** sa stala absolútnym víťazom a ženy z **Jarabinky** obsadili 1. miesto spomedzi 12 účinkujúcich. **Gečanka** sa prespievala hneď za nich. Naši muži z čanianskej **Domoviny** získali pekné druhé miesto. Netradičné vystúpenie zažila sólistka **Zuzana Olexová**, žiačka ZŠ v Trstenom. Nemala s kým súťažiť, lebo sa na sólový spev neprihlásil nikto. Organizátori OZ Orešnica a obec Sla-

nec oceňujú víťazov ľudovou keramikou, čím podporujú aj lokálnych remeselníkov.

mf, foto ocú Tph

Dievčence z Čerešenky

Seniori vedia, že „Život je krásny“

Odvážne ženy z Vyšnej Myšle vystúpili s abovskými ľudovými piesňami na prvom medzinárodnom festivale „Život je krásny“ v Michalovciach. Za obohacujúci spev získali mimoriadne ocenenie, diplom a darček. Srdce Zemplína 8. až 11. septembra hostilo vyše 500 seniorov z deviatich európskych krajín. Organizátori nového podujatia chcú naďalej spájať ľudí tretieho veku a nadväzovať medzi nimi kontakty.

mf, foto ocú V. Myšľa

Speváčky i publikum sršali dobrou náladou

Horlivý a obetavý

Celá farnosť Valalíky - Geča - Kokšov-Bakša si pripomenula desiate výročie úmrtia obetavého kňaza, správcu farnosti **Mgr. Elemíra Nickela**. Medzi veriacimi pôsobil dlhých 46 rokov. Spomienkovej slávnosti 30. októbra v kultúrnom dome sa zúčastnila široká verejnosť a vzácní hostia. Odchovanci duchovného otca **Mgr. Pavol Hudák** a **doc. ThDr. Vladimír Juhász, PhD.** spomínali na „vzácnu chvíľu byť s ním a učiť sa“. Rodáčka **Mgr. Anna Tkáčová, PhD.** predstavila knihu o jeho živote a činnosti „Elemír Nickel – horlivý a obetavý Kristov kňaz“, kde opi-

suje aj spoločenskú a náboženskú situáciu 50. až 90. rokov. (pozn. red.: Knihu je možné kúpiť v knižnici Valalíky a Obecných úradoch Geča a Kokšov-Bakša za 5 eur. **Ing. Štefan Petrik, foto archív**)

Farnosť sa mu stala druhým domovom a farníci druhou rodinou

Nádherný pohľad zdola

Kompletná rekonštrukcia stropu dala kostolu Panny Márie pomocníce kresťanov v Ždani nový rozmer.

Päťdesiat dní pracovali ľudia na lešení. Ošetrili nosnú kovovú konštrukciu stropu, naniesli ochranný náter a tepelnú izoláciu, namontovali nový sadrokartónový podhľad. Vzduchotechnikou odvetrali interiér, vymenili staré rozvody a elektroinštaláciu a zaviedli nové osvetlenie v kostole. Na záver celý priestor vymaľovali. Práce boli vykonané prevažne dodávateľsky. Na celkovú investíciu v hodnote 54 600 eur prispel sumou 8 000 eur Košický samosprávny kraj. Ostatné prostriedky pokryli dary veriacich a príspevok samosprávy obce Ždaňa. Ďakujeme Bohu, všetkým darcom a podporovateľom.

Ocú Ždaňa, foto Dominik Lakatoš

Novembrová šarkaniáda

Holubica, motýľ či lienka zdobili oblohu nad archeologickou lokalitou v Nižnej Myšli. Vrtošivé počasie môže za to, že si šarkany nepúšťame v septembri, ale už i v novembri. Sychravá šarkaniáda má svoje čaro. Ohrievate sa pri ohníku, opekáte špekáčky a popijate teplý... nápoj. Veď na Varhedi, ako miestni hovoria, draky lietajú samy od seba.

Mf/Ocú N. Myšľa

Mená s príbehom

11. november, 11. hodina, 11. minúta. V tento symbolický čas si na cintoríne v Sokoľanoch pripomenuli koniec 1. svetovej vojny. **Ondrej Beneš, Ondrej Čárny, Ondrej Horňák Kmec, František Kaleta, Ján Lacko, Imrich Seman, Jozef Seman, Ondrej Seman, Ondrej Suchý, Jozef Šváb, Jozef Turták, Ondrej Varga, Štefan Varga, Ondrej Zajac** – občanov zapojených do bojov si uctili položením venca k pamätnej tabuli za sprievodu zvonov. „Veľké ďakujem, nikdy na Vás nezabudneme.“

ocú Sokoľany

Vlastnoručne vyrobené šarkany odmenili

Klub seniorov Valalíky oslavuje 10 rokov

Milujeme Slovensko

Výnimočný darček k narodeninám si dali členky klubu seniorov vo Valalíkoch. Účasť v programe **Milujem Slovensko** verejnoprávnej televízie RTVS. Ukázali divákovi, že im to ešte spieva a majú radosť zo života.

Presne 28. decembra 2006 sa starší z obce stretli prvýkrát. Dnes má klub 88 členov. Množstvom aktivít potvrdzujú nepísané pravidlo, že dôchodcovia majú najmenej času. „V roku 2011 sme zorganizovali prvý ročník Olympiády seniorov a tam sme objavili športového ducha,“ vraví členka **Eva Výrostková**. Tento rok putovali po chodníčkoch našich veľhôr a došli až na Hrebienok. Navštevujú divadlo, kúpaliská, objavujú hrady, mestá, jaskyne. Žiadnu akciu nevynechajú najstarší člen 85-ročný **Michal**

Potoma a čiperka osemdesiatnik **Ján Sabol**. Na Krojovanej paráde napečú dobroty i zaspievajú. Na Maľovanom vajíčku vystavujú ručné práce a šikovnice **Jolana Takáčová** a **Mária Peterčáková** zaučajú mladších do techník zdobenia. V klube majú aj výtvarníčku **Máriu Hricišonovú**. „Na MDD sa stretávame s mladými z detského domova. Obdarúvame sa zážitkami a darčekom,“ dopĺňa Eva, „zvlášť sme hrdé na absolvovanie štúdia Akadémie tretieho veku.“ V psychickej kondícii sa udržiavajú počas zimných večerov tvorivými dielňami, literárnymi a vzdelávacími súťažami napr. v dejepise. Vďaka pomoci a finančnej podpore obecného úradu seniori prežívajú aktívnu a dôstojnú starobu.

Eva Výrostková, mf, foto: internet

V televízii dôstojne reprezentovali klub i obec

Nebojíme sa ihly!

Obecná rada mládeže Vyšná Myšľa zmenila 12. novembra kultúrny dom na transfúznú stanicu. Medzi 16 darcami z obce boli až šiesti nováčikovia **Radka a Mária Bajusové, Marcela a Zuzana Bokorové, Lukáš Miľo a Stanislava Milanová**. Ušľachtilé poslanie u nich zvíťazilo nad strachom z ihly. Ako poďakovanie si odniesli milú pozornosť – maľovaný hrnček.

Hasiči v ten deň pripravili program pre deti. Súťažili s hadicami, vozili sa na hasičskom aute a mohli pohladkať aj vycvičeného záchranárskeho psa.

Mf/Ocú V. Myšľa

Premiérová trať cez Varhed'

Na štart šiesteho ročníka Behu Nižnou Myšľou sa postavilo rekordných 90 bežcov. Svojou účasťou domácich poctili aj bežecké kluby z Košíc a okolia. Pekné počasie umožnilo otvoriť novú trať kategórie nad 16 rokov cez archeologickú lokalitu. Osem kilometrov okúzľujúcej rôznorodosti. Kopce obce však dali zabráť aj skúsenejším bežcom. Pamätnú medailu dostal každý.

Detskú kategóriu do 6 rokov vyhrali **Terézia Špacaiová** a **Samko Sladík**. Spomedzi 7-10 ročných obhájili prvenstvo **Alexandra Kačirová** a **Lukáško Andráš**. Kilometrovú trať do 15 rokov opäť najlepšie zabehol **Richard Karvanský**. Premiérovú trasu ako prvý zdolali **Baška Chrenková** a **Emil Kačír** (4 km) a tiež **Zuzana Durcová** a **Juro Vrábel'** (8 km).

ocú Nižná Myšľa, Monika Floriánová

Máme doma majstra

Motokrosový talent **Eduard Baltes** zo Sokolian je hrdý na úspešnú sezónu. Na medzinárodných majstrovstvách SR obsadil 1. miesto v kategórii najmenších (MX65) z 18 jazdcov. Zároveň získal víťazný pohár v 7-dielnom seriáli pretekov V+S Welding cup východ. A to nie je všetko. Svojím celoročným snažením si vyjzdil krásne 2. miesto v Slovenskom pohári. Srdečne blahoželáme a prajeme veľa úspechov.

(pozn. red.: kategória MX65 je pre pretekárov od 8 do 12 rokov, ktorí jazdia na motocykloch s obsahom motora od 50 do 65 ccm)

Monika Floriánová,
foto Ocú Sokolany

Žiak 6. triedy obľubuje dvojkoľosové tátoše

Súboje pod sieťou

Tradičný volejbalový turnaj pri príležitosti 17. novembra v Čani vyhral po tuhom boji zmiešaný tím Čane a Geče „Konvalinky“. Debutanti na podujatí odsunuli o tri body na druhú priečku družstvo „For Fun“ zo Ždane. Pomyselný bronz patrí celku „Teachers“, skombinovaného z hráčov zo Ždane, Malej Idy a Košíc.

red/foto ocú Čaňa

Už po 17. raz a opäť vo väčšom počte pritiahli žiaci z prvého stupňa na čaniarskej základnej škole svojich rodičov na zábavno-sportové popoludnie „Otec, mama, poďme cvičiť“. Okolo sto detí a ich ockovia a mamky bojovali v streľbe na bránku s florbalovou hokejkou, v slalome s tenisovou raketou či štafetovom behu cez prekážky vo fúriku. Veľká vďaka patrí organizačnému tímu učiteľov, ktorí pomohli k zdarnému priebehu akcie.

ocú Čaňa

Zdravý recept pre čitateľov Abovského hlásnika s príbehom

Rybací plátok so špenátom a kvakou

Suroviny: rybací plátok, mrazený listový špenát, cesnak, sladká smotana, olivový olej, kvaka, maslo, soľ, grilovacie korenie.

Postup: Rybací plátok posypeme grilovacím korením, vložíme do misky na pečenie vymastenej olivovým olejom a pečieme vo vyhriatej rúre pri 220 stupňoch asi 15 minút. Listový špenát dusíme na olivovom oleji, pridáme prelisovaný cesnak a soľ. Zjemníme troškou smotany. Kvaku očistíme a uvaríme nakrájanú na kocky v osolenej vode. Po uvarení scedíme a vyšľaháme kašu.

► Príbeh receptu

Tento zdravý recept vhodný práve v zimnom období pripravila pre čitateľov Abovského hlásnika moja manželka. Prečo?

V motorkárskom JATO ENDURO KLUBE, ktorý vediem, sme sa po dlhých rokoch zbierania skúseností rozhodli poskytnúť svoje poznatky aj pre ostatných ľudí. Nadváha, stres a závislosť sa totiž stávajú akceptovanou súčasťou bežného života. Žiaľ, aj pri deťoch a mládeži. Klub neponúka zázračné tabletky ani čaje na chudnutie. Funguje to inak. Naš program je postavený na princípe „MYSEĽ a TELO“.

Vieme, že je veľmi ťažké rozhodnúť sa zmeniť svoj životný štýl. Všetko sa začína v mysli. Vždy treba riešiť dva základné princípy správneho fungovania ľudského organizmu: pohyb a stravovanie. Tým, ktorí chcú zmenu, ochotne pomôžeme. Tu je kontakt na mňa: 0911 502 781.

Z kapitoly stravovanie pár zaujímavých faktov: V spolupráci s firmou LABAŠ pripravujeme školu varenia pre záujemcov zdravej životosprávy. Budú to názorné ukáž-

ky prípravy stravy aj s ochutnávkou pod vedením finalistu súťaže MASTERCHEF **Ivana Rusinu**, člena nášho klubu, ktorý má v tejto problematike výborné skúsenosti. Naše zdravé recepty sú uverejnené i v bulletinoch, ktoré v 800 000 náklade putujú do predajní Fresh.

Obzvlášť radi sme privítali ponuku redakcie Abovského hlásnika pripraviť recept pre vás, jeho čitateľov. Veríme, že si pochutíte.

Mária a Jaroslav Tobešovci,
Sokolany/re, foto Jaroslav Tobeš

Hokej nie je nemožný ani pri zdravotných ťažkostiach

Ide o vaše deti

Už piaty rok si deti môžu plniť v Čani svoj sen... Hrať hokej – najrýchlejšiu kolektívnu hru. Občianske združenie LIBA ACADEMY 11 dnes plní ľadové sny približne 150 deťom, ďalších 840 navštevuje aktivity pridruženého centra voľného času (CVC) na troch košických školách. Venujú sa taekwondu či tanečnému športu.

Igor Liba. Hokejový majster sveta z roku 1985, držiteľ dvoch olympijských medailí v drese Česko-Slovenska. Svoje poslanie našiel

v rozvoji mladých hokejistov. Vyhýba sa však slovu „talenty.“ Podľa neho je naša spoločnosť príliš zameraná na vyhľadávanie talentov

vaných ľudí. A zabúda, že talent je možno 10 percent úspechu. Zvyšok tvorí tvrdá práca.

Chlapci, ktorí trénujú na čanianskom zimnom štadióne, nie sú vedení k tomu, aby za každú cenu vynikali. Igorovou filozofiou je, že hokej má hlavne prinášať radosť. „Sú medzi nami aj deti s diagnózami... fyzickými, psychickými... nikoho nepošleme preč,“ hovorí pani Ľudmila, Igorova spolupracovníčka, ktorá zastrešuje CVC. Príkladom je Oliver z Nižnej Myšle. Keď sa pred pár rokmi objavil, s astmou a malou sebadôverou, dali mu šancu. Tak sa vypracoval, že vo svojom veku patrí k najlepším v partii.

Palivom, na ktoré fičí LIBA ACADEMY 11, je nadšenie. Vážne. Bez chuti pomáhať deťom by to Igor s kolegami už dávno zabali. Od rodičov dostávajú príspevky, no tie postačujú tak na štvrtinu chodu organizácie. Sami si musia platiť ľad, trénerov. Obec Čaňa im prispieva 5 000 eur ročne. Rovnakou sumou sa pridáva košický VÚC. „Polovica našich detí je z Košíc. Od mesta zatiaľ podporu nemáme, ale veríme, že sa to zmení,“ hovorí hokejová legenda.

V Igorovej DNA však nie je nadmerné sťažovanie, pre Slovákov také typické. „Nad vodou nás drží úsmev...“, tvrdí. Neúnavne obchádza firmy a hľadá sponzorov. „Nechceme zvýšiť poplatky. To by nám zostali len deti solventnejších rodičov. My máme v našom strede aj decká z obcí mikroregiónu Hornád, dokonca z Bohdanoviec a Blahovic.“ Možno by sa podľa Igora Libu aj mediálna pozornosť mala sústrediť menej na masové, jednorazové akcie – sú tu totiž ľudia, ktorí s deťmi pracujú pravidelne a dlhodobo. A tí už takú veľkú publicitu nemajú.

„Ide o vaše deti,“ vraví Igor. „Chceme tu byť pre ne čo najdlhšie, aj o desať rokov.“

Anton Oberhauser,
foto: ocú Čaňa

Deti na čanianskom zimáku hrajú hokej hlavne pre radosť. Igor Liba stojí vľavo vzadu

Medailista zo Sene u prezidenta

Dan Simon Parkanský, trinásťročný Seňan, vybojoval na Onko Olympiáde 2016 v Poľsku úžasných päť medailí v disciplínach plávanie a stolný tenis. Najúspešnejšia slovenská výprava ôsmich športovcov stála na stupni víťazov s 23 medailami, a práve Simon ich získal najviac. Zastupovali nielen domovinu, ale hlavne kamarátov s onkologickým ochorením. Simonovi prajeme veľa úspechov a pevne zdravie.

ocú Seňa, red

Detským športovcom pogrätuloval aj prezident SR Andrej Kiska (Simon vľavo)

Adrenalinová rely pri Hornáde

Fanúšikovia rýchlych áut sa po šiestich rokoch stretli v Gyňove na amatérskej automobilovej súťaži

pre verejnosť Vianor Rally Hornád 2016. Záštitu nad podujatím prevzala starostka **Denisa Vargová**.

Dohromady 59 jazdcov prevetralo techniku v nádhernej prírode chráneného územia mŕtvych ramien rieky Hornád. Neznalosť trate sa podpísala pod množstvo krízových situácií a výletov mimo trať, takže diváci si prišli na svoje. S nástrahami náročnej trate sa najlepšie vyrovnal absolútny víťaz **Marek Pazderák** z Košíc na Mitsubishi Lancer EVO VI.

(pozn. red.: Na chránenom území Košickej kotliny môže byť za prísnych podmienok udelená výnimka pre motoršportové aktivity len niekoľko dní v roku.)

mof, foto internet

Súťaž dáva aj verejnosti šancu vyskúšať si športovú jazdu a pretekanie

Vydáva: Regionálne združenie obcí Hornád so sídlom Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Štefánikova 6, 040 01 Košice, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **web:** www.regionhornad.sk, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čániová - tel: 0905 812 883, **redaktor:** Mgr. Anton Oberhauser - tel. 0911 291 255, **redakčná spolupráca:** Ing. Monika Floriánová, Mgr. Katarína Čániová, **redakčná rada:** predseda Mgr. Karol Dzugas, Ing. Miloš Barcal, Róbert Janotka, JUDr. Ľubomír Vranka, Ing. Štefan Petřík, Mgr. Denisa Vargová, **Distribúcia** – Ocú Ždaňa, tel. 055/698 00 21. Vychádza ako štvrtročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tlač:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.